

УДК 930(100:477):061.22

DOI <https://doi.org/10.12958/3083-7030-2025-1-82-89>**Ілляшенко Юлія Юріївна,**

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри історії та права

Черкаського державного технологічного університету,

м. Черкаси, Україна.

yuliya19.72@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-3886-5398>**Лисенко Алла Іванівна,**

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та права

Черкаського державного технологічного університету,

м. Черкаси, Україна.

topsy-turvy@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-7354-4071>

**ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
У ВИМІРІ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ:
РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

Одним із базових напрямів сучасної історичної науки є вивчення питань всесвітньої історії, що хронологічно охоплює проміжок часу від появи первісного суспільства до сьогодення. Дослідження науковців сконцентровані на велетенському спектрі проблем, пов'язаних з перебігом історичних процесів, що відбувалися й відбуваються наразі в європейському, азійському, африканському, північно- та південноамериканському регіонах; специфікою розвитку цих територій у соціокультурному, економічному, політичному аспектах; цивілізаційними особливостями та взаємовпливами, що вивчаються з погляду глобалістики й трансконтинентальної взаємодії. Однак напрацювання в площині національної історіографії набувають унікальних характеристик, що зумовлюються як специфікою історичного поступу нації, так і методологічними пріоритетами, сформованими науковою традицією. Зміни, що відбулися в Україні після відновлення незалежності в 1991 р., стали каталізатором трансформаційних процесів у вітчизняній історичній науці актуалізувавши питання інституціалізації вивчення всесвітньої історії. Адже інституціалізація передбачає не лише наявність формальних наукових установ, кафедр у закладах вищої освіти чи періодичних видань; основна її вимога – це вироблення стійкої системи знань, норм, стандартів і практик, що забезпечують функціонування історії як повноцінної наукової дисципліни. Тож перед ученими постала проблема переосмислення радянських «загальноісторичних» наративів, створення власного національного концепту, позбавленого ідеологічної заангажованості та вибудованого на об'єктивних історичних фактах, а також його інтегрування в контекст світового історичного процесу. Нові реалії вимагали нових академічних обширів, серед яких ключову роль відіграє Державна установа «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України» (далі – ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ»). Саме Інститут перетворився на академічну інституцію, що зосереджує увагу на системному вивченні проблем всесвітньої історії, здійснюючи незалежний, комплексний та критичний аналіз минулого та сучасного народів світу. У межах його наукового простору розробляються

новітні методологічні засади, здійснюється підготовка фахових науковців, формуються сучасні наукові школи, перед якими постає завдання осмислення та узагальнення всесвітньої історії у вимірі української історичної науки.

Проблема інституціалізації науки, зокрема історії, перебуває в полі зору українських науковців. У праці О. М. Чубатенко та О. М. Кириленко схарактеризовано інституціалізацію науки як складного історичного процесу через аналіз етапів її розвитку, ключових ознак та структурних компонентів. Дослідники вважають, що процес інституціалізації науки веде свій відлік від XVI–XVII ст., інтенсифікувавшись у часи промислових революцій XVIII–XIX ст. та завдяки розвитку освіти й технологій у XX ст. Це призвело до її перетворення на провідний соціальний інститут сучасного суспільства знань. Головні ознаки інституціалізації автори вбачають: у наявності системи наукових організацій (академії, університети тощо); соціальних норм і цінностей, що регулюють наукову діяльність; виробленні наукової політики держави; формуванні інноваційного бізнесу, що інтегрує науку у виробництво; розвитку наукової статистики та наукознавства з метою аналізу та оцінки наукового поступу. Тож інституціалізація науки визначається як багатовекторний процес побудови спеціалізованих структур, норм і цінностей, що визначають її взаємодію із суспільством та державою (Чубатенко & Кириленко, 2018). На думку С. П. Стельмаха, процес інституціалізації історичної науки полягає у формуванні професійної корпорації та наукових шкіл. Автор переконаний, що інституціалізація історичної науки в Україні відбувалася в першій половині XIX ст. під впливом західноєвропейської наукової думки й була тісно пов'язана зі становленням університетів як головних осередків формування професійної корпорації істориків, створення спеціалізованої інфраструктури (кафедри, наукові товариства) та вироблення власної «наукової культури», що містила теоретичне осмислення історії, методологічні розробки та підготовку кадрів (Стельмах, 2001; 2005a).

«Енциклопедія історії України» теж не обійшла увагою репрезентовану тему. Видання містить статтю «Інституціоналізація історичної науки», автором якої є вищезгаданий С. П. Стельмах. Цитуємо: «Становлення різноманітних комунікативних органів науки – наукових інституцій, що відбувається в ході перетворення наукових досліджень у спеціалізовану суспільну діяльність, саме і є процесом, який історики науки називають інституціоналізацією науки» (Стельмах, 2005b, с. 504). Цей процес надає дослідникам доступ до ресурсів, стимулює до співпраці, формування наукових шкіл та забезпечення спадкоємності й конкуренції в науці, збереження колективної пам'яті. Також автор висвітлює питання типологізації історичних інституцій та здійснює екскурс щодо розвитку процесів інституціалізації історії у світовому науковому просторі.

Як бачимо, українська історіографія акцентує увагу на проблемах інституціалізації науки загалом або ж конкретизуючись на галузі історії. Однак питання інституціалізації дослідження проблем виключно всесвітньої історії не знайшло повноцінного відображення в полі вітчизняного історієписання й потребує подальшої розробки.

У цій науковій розвідці здійснено спробу комплексно висвітлити інституціалізацію українською історичною наукою процесів дослідження проблем всесвітньої історії, фокусуючись на вивченні діяльності ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ». Автори ставлять мету: проаналізувати формування та розвиток інституційних механізмів дослідження проблематики світового історичного процесу в Україні, акцентувавши на провідній ролі установи як наукового центру, що здійснює всебічне та системне вивчення історії Європи, Америки, Азії, Африки в хронологічних межах від давнини до сьогодення, а також оцінює ризики міжнародних відносин у сучасному світі.

Методика роботи визначена специфікою предмета дослідження. Зокрема, метод історизму допомагає простежити шлях інституціалізації всесвітньої історії на теренах історичної науки України. Метод системного аналізу полягає в комплексному та послідовному вивченні окре-

мих напрямків діяльності ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» (науково-дослідна, видавнича робота, фахова підготовка науковців тощо), кожен з яких на власному структурному рівні забезпечує реалізацію інституціонального функціоналу установи загалом. Метод хронології застосовано під час вивчення матеріалів, опублікованих на сторінках наукового журналу Інституту, у збірниках наукових праць, щорічниках, та групування їх за ознакою належності до епохи, у яку відбувалася досліджувана подія.

Свій шлях ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» розпочав у 1992 р. як Інститут східноєвропейських досліджень НАНУ, а сучасну назву отримав у 2011 р. Сьогодні це один із ключових суб'єктів інституціалізації всесвітньої історії в українському науковому просторі, що визначає своїми головними завданнями як здійснення фундаментальних та прикладних досліджень глобальної історії та культурно-цивілізаційного поступу, так і формування для державних структур пропозицій, спрямованих на ефективне інтегрування України до світової спільноти. Діяльність установи чітко структурована: кожен із чотирьох відділів – теорії та методології всесвітньої історії, історії нових незалежних держав, глобальних і цивілізаційних процесів, історії країн Азії та Африки, трансатлантичних досліджень – здійснює напрацювання за відповідними науковими напрямами, що визначають тематику науково-дослідної роботи. Ще одним важливим структурним підрозділом Інституту є бібліотека, фонди якої представлені тисячами старовинних і рідкісних книг та примірників періодики, а подеколи й особливо цінних з наукового боку екземплярів, наприклад, видана у 1890 р. 86-томна «Енциклопедія Брокгауза і Ефрона» чи «Науковий ювілейний збірник Українського Університету в Празі», що вийшов друком у 1930 р. (ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ»).

Можемо констатувати, що сам факт існування Інституту всесвітньої історії як державної установи в структурі Національної академії наук України свідчить про інституціалізацію історичної науки. Це означає, що вивчення всесвітньої історії відбувається в межах організованої, спеціалізованої суспільної практики, з чітко визначеними завданнями, структурою, кадровим забезпеченням та метою проведення фундаментальних і прикладних досліджень глобальних історичних процесів. Інститут, як наукова інституція, об'єднує дослідників, зберігає колективну пам'ять та створює умови для продукування історичних знань.

Важливою віхою на шляху інституціалізаційного процесу ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» стало заснування 2015 р. часопису «Проблеми всесвітньої історії». Ця подія набула надзвичайної ваги, оскільки наявність власного журналу, з періодичністю виходу до чотирьох разів на рік, давала Інституту можливість безпосередньої реалізації місії з координації вивчення питань всесвітньої історії в Україні, що була доручена установі вітчизняною Національною академією наук. На сьогодні світ побачили 28 випусків часопису. Матеріали, які надходять до журналу, публікуються за такими рубриками: «Теорія і методологія всесвітньої історії», «Історія середніх віків», «Нова історія», «Новітня історія», «Україна у світі», «Культурно-цивілізаційний процес», «Історичний портрет» та інші (вони можуть варіюватися відповідно до тематики отриманих редакційною колегією матеріалів). Ретельне вивчення статей, надрукованих у журналі, дає змогу засвідчити тематичне розмаїття наукового доробку авторів, яке охоплює дослідження історичних процесів, що відбувалися в кожному куточку планети протягом усієї історії людства. Ось приклади деяких із них: публікаціями Т. І. Батенка «Малий льодовиковий період: проблеми датування» (Батенко, 2024), В. М. Розумюка «Пелопоннеська війна: внутрішньополітичні детермінанти зовнішньої політики» (Розумюк, 2016) представлена епоха стародавнього світу; М. І. Козака «Середньовічні щити Європи та Русі (конструкція, військово-символічне значення, розвиток)» (Козак, 2022) – середньовіччя; Л. В. Таран «Французька революція кінця XVIII століття в історіографії останньої третини XIX – початку XXI ст.» (Таран, 2023), С. А. Фалька «Діяльність воєнно-інструкторських місій європейських країн і США в арміях держав, що реформували збройні сили (остання третина XIX – перша третина

XX ст.): проблеми та перспективи досліджень» (Фалько, 2022), О. В. Зернецької «Підводні телекомунікаційні кабелі в контексті безпеки Європейського Союзу» (Зернецька, 2024) – нова і новітня історія країн Європи та Америки; С. А. Фалька «Діяльність європейських військових місій в ісламських країнах Близького Сходу та Північній Африці у 20–80-ті рр. XIX ст.» (Фалько, 2024), Н. О. Пророченко, М. А. Охріменко «Зовнішня політика Ірану у XXI ст.: посилення експансіоністських тенденцій» (Пророченко & Охріменко, 2024) – нова і новітня історія країн Азії та Африки.

Видавнича діяльність Інституту не обмежується лише часописом, вона містить також збірники наукових праць, наукові щорічники, аналітичні записки, енциклопедії, монографії. Серед тих, що вийшли за останні роки: «Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць», 2025 р., «Соціально-економічний розвиток пострадянських країн в історичному контексті: збірник наукових праць», 2024 р., «Актуальні проблеми зовнішньої політики та міжнародних відносин: теорія і практика: збірник наукових праць», 2024 р., «Україна: контекст світових подій. Аналітичні записки Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (2020–2023 рр.)», 2023 р., «Пам'ять про Другу світову війну: переможці та переможені: збірник наукових праць», 2023 р., «Країни світу і Україна: енциклопедія: в 5 т.», 2018 р., монографія за редакцією В. О. Шведа «Азійський феномен поліваріантного розвитку наприкінці XX – початку XXI століття», 2024 р., монографія за редакцією А. І. Кудряченка «Пам'ять про Другу світову війну: історичний дискурс європейських країн», 2023 р. (ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ»).

Не залишається поза увагою ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» й такий вагомий складник процесу інституціалізації всесвітньої історії як підготовка науковців. Саме інституціалізація надає сталу платформу для підготовки наукових кадрів, забезпечуючи їх необхідними ресурсами – науковим керівництвом досвідчених фахівців-істориків, доступом до архівних та бібліотечних фондів, широкої бази наукових даних. На засіданнях спеціалізованої вченої ради Інституту відбуваються захисти дисертаційних досліджень різнопланової тематики у сфері всесвітньої історії: Д. І. Іванов «Особливості формування зовнішньополітичного курсу британських урядів (1990–2010 рр.)», 2022 р., В. В. Алмашій «Українці Словаччини: громадсько-культурне життя та процес національного самовизначення (1989–1995 рр.)», 2021 р., В. А. Чжен «Конфуціанський складник трансформації китайського суспільства в період «реформ та відкритості (1978–2013 рр.)», 2021 р., О. В. Садовнік «Придністровський конфлікт в період 1988–2014 рр.», 2020 р., О. О. Нагнибіда «Реалізація принципу нейтралітету в зовнішній політиці Ірландії (1937–2009 рр.)», 2020 р. Тексти дисертацій, авторефератів, відгуків офіційних опонентів оприлюднено на сайті Інституту, що забезпечує максимально відкритий та вільний доступ до результатів наукових досліджень і дає змогу зацікавленій аудиторії ознайомитися з актуальними досягненнями всесвітньої історії (ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ»).

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» є яскравим свідченням симбіозу процесів інституціалізації та диджиталізації історичної науки. Він, як сучасна інституція, не може обмежуватися лише традиційними формами викладу інформації (публікації, конференції тощо). Свідченням активного впровадження елементів диджиталізації є насамперед офіційний сайт Інституту, максимально інформативний, легкий і зрозумілий у пошуку інформації. Наступний факт диджиталізації – наявність електронної наукової бібліотеки, що передбачає систематизацію та збереження наукових праць у цифровому форматі, швидкий обмін інформацією та оптимізацію комунікації в професійному середовищі, а також популяризацію наукових надбань у галузі всесвітньої історії через широкий доступ громадськості до наукових публікацій. Ще однією цифровою ініціативою Інституту є відеоблог, де зібрано інтерв'ю з провідними науковцями установи, а також медіафайли, подкасти з їхніми експертними оцінками в Youtube. Блог є диверсифікованим, оскільки репрезентує кваліфіковані оцінки фахівців кожного зі структур-

них підрозділів Інституту стосовно актуальних проблем минулого та сучасності різних народів та країн. Так, старший науковий співробітник відділу історії країн Азії та Африки Є. Прип'ік у межах проєкту «Останній день диктатора» надає експертну оцінку диктаторських режимів, що панували протягом ХХ – на початку ХХІ ст. в Європі: «Кривава історія Албанії. Хто такий Енвер Ходжа?», 2022 р., «Головний нацист Угорщини. Злочини Ференца Салаші», 2023 р.; Азії: «Самодержець, який скасував оперу та хвороби. Сапармурат Ниязов», 2023 р., «Символ ненавистної влади. Хафез Асад», 2023 р.; Африці: «Кровожерливий Роберт Мугабе. Трагедія африканського правителя», 2022 р.; Америці: «Харизматичний тиран Венесуели. Уго Чавес», 2023 р., «Ватажок військового режиму Гватемали. Хосе Ефраїн Ріос Монтт», 2024 р. Науковий співробітник відділу історії нових незалежних держав Є. Сафар'янс здійснює фахове консультування Youtube-каналу «Реальна історія»: «Хто поділив Україну на три сорти?», 2023 р., «Темне минуле московського патріархату», 2023 р. та ін. Це далеко не повний перелік діяльності співробітників Інституту всесвітньої історії НАН України в сучасному медіапросторі. Наприклад, провідний співробітник відділу теорії та методології всесвітньої історії, проф. Л. Чекаленко знайомить глядачів зі своїми монографіями, наприклад, «Публічна історія: виклики ХХІ століття», 2022 р., або ж важливими питаннями історії США чи європейських країн: «США: система підготовки дипломатів», «ФРН – Республіка Польща: проблемні питання відносин», 2022 р. (ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ»). Включеність відеоблогу до цифрової системи Інституту сприяє формуванню своєї «колективної пам'яті», динамічний медіархів у межах проблематики світової історії. Тож у сучасному науковому просторі цифровий інструментарій є невід'ємним складником інституційного розвитку всесвітньої історії, посилюючи її можливості та доступність для широкого загалу.

Отже, сьогодні українська історична наука активно формує власний погляд на хід світової історії, прагнучи інтегрувати національний досвід у глобальний контекст. Інституціоналізація дослідження всесвітньої історії відіграє ключову роль у цьому процесі, створюючи цілісну, науково виважену систему для осмислення, інтерпретації та глибинного аналізу фактів про минуле й сьогодення різних народів світу. Саме ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ» є центральним елементом цієї інституціоналізації. Послідовно еволюціонуючи з кінця ХХ ст., Інститут посів провідну нішу в академічному середовищі, системно вивчаючи глобальні історичні процеси – від найдавніших епох до сучасності, охоплюючи всі континенти та цивілізації. Діяльність цієї наукової установи зосереджена на розробці передових методологій для аналізу всесвітньої історії, формуванні сучасних наукових шкіл, що спеціалізуються на різних регіонах й історичних періодах, підготовці фахівців-істориків, здатних до комплексного й критичного осмислення закономірностей та динаміки світової історії.

Список використаної літератури

1. Чубатенко О. М., Кириленко О. М. Наука як соціальний інститут та об'єкт політичного управління. *Регіональні студії*. 2018. № 12. С. 30–35.
2. Стельмах С. П. Становлення історичної науки в Україні у першій половині ХІХ ст. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»*. 2001. Т. 19. С. 53–58.
3. Стельмах С. П. Історична наука в Україні епохи класичного історизму ХІХ – початок ХХ століття : монографія / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ Київський університет, 2005а. 378 с.
4. Стельмах С. П. Інституціоналізація історичної науки [Електронний ресурс]. *Енциклопедія історії України*. Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. / НАН України, Інститут історії України. Київ : Вид-во «Наукова думка», 2005б. 672 с.
5. Державна Установа «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України». URL: <https://ivinas.gov.ua/> (дата звернення: 26.06.2025 р.).

6. Батенко Т. І. Малий льодовиковий період: проблеми датування. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2024. № 4(28). С. 9–31. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-1>
7. Розумюк В. М. Пелопоннеська війна: внутрішньополітичні детермінанти зовнішньої політики. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2016. № 1. С. 52–63. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2016-1-3>
8. Козак М. І. Середньовічні щити Європи та Русі (конструкція, військово-символічне значення, розвиток). *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2022. № 2 (18). С. 12–40. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-18-1>
9. Таран Л. В. Французька революція кінця XVIII століття в історіографії останньої третини XIX – початку XXI ст. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2023. № 2(22). С. 16–29. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-22-2>
10. Фалько С. А. Діяльність воєнно-інструкторських місій європейських країн і США в арміях держав, що реформували збройні сили (остання третина XIX – перша третина XX ст.): проблеми та перспективи досліджень. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2022. № 2(18). С. 41–64. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-18-2>
11. Зернецька О. В. Підводні телекомунікаційні кабелі в контексті безпеки Європейського Союзу. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2024. № 2(26). С. 64–76. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-26-4>
12. Фалько С. А. Діяльність європейських військових місій в ісламських країнах Близького Сходу та Північній Африці в 20–80-ті рр. XIX ст. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2024. № 3(27). С. 27–66. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-27-2>
13. Пророченко Н. О., Охріменко М. А. Зовнішня політика Ірану у XXI ст.: посилення експансіоністських тенденцій. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. 2024. № 4(28). С. 149–166. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-9>

References

1. Chubatenko, O. M., & Kyrylenko, O. M. (2018). Nauka yak sotsialnyi instytut ta ob'iekt politychnoho upravlinnia [Science as a social institution and an object of political governance]. *Regionalni studii – Regional Studies*, 12, 30–35 [in Ukrainian].
2. Stelmakh, S. P. (2001). Stanovlennia istorychnoi nauky v Ukraini u pershii polovyni XIX st. [Formation of historical science in Ukraine in the first half of the XIX century]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska Akademiia» – Scholarly Papers of the National University of Kyiv-Mohyla Academy*, 19, 53–58 [in Ukrainian].
3. Stelmakh, S. P. (2005). Istorychna nauka v Ukraini epokhy klasychnoho istoryzmu XIX – pochatok XX stolittia [Historical science in Ukraine in the era of classical historicism of the XIX – early XX century]. Kyiv: VPC Kyivskiy universytet [in Ukrainian].
4. Stelmakh, S. P. (2005). Instytutsionalizatsiia istorychnoi nauky [Institutionalization of historical science]. In: V. A. Smolii (Ed.), *Entsyklopediia istorii Ukrainy*. Vol. 3: E-Y. Kyiv: Vyd-vo «Naukova dumka» [in Ukrainian].
5. Derzhavna Ustnova «Instytut vsesvitnoi istorii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy» [State Institution «Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine»]. (n.d.). Retrieved June 26, 2025, from <https://ivinas.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Batenko, T. I. (2024). Malyi lodovykovyi period: problemy datuvannia [Little Ice Age: problems of dating]. *Problemy vsesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 4(28), 9–31. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-1> [in Ukrainian].
7. Rozumyuk, V. M. (2016). Peloponneska viina: vnutrishnopolitychni determinanty zovnishnoi polityky [Peloponnesian War: Domestic Policy Determinants of Foreign Policy]. *Problemy*

vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal, 1, 52–63. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2016-1-3> [in Ukrainian].

8. Kozak, M. I. (2022). Serednovichni shchyty Yevropy ta Rusi (konstruktsiia, viiskovo-symvolichne znachennia, rozvytok) [Medieval shields of Europe and Rus (construction, military-symbolic meaning, development)]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 2(18), 12–40. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-18-1> [in Ukrainian].

9. Taran, L. V. (2023). Frantsuzka revoliutsiia kintsia XVIII stolittia v istoriografii ostannoï tretyny XIX – pochatku XXI st. [The French Revolution of the late XVIII century in the historiography of the last third of the XIX – early XXI century]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 2(22), 16–29. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-22-2> [in Ukrainian].

10. Falko, S. A. (2022). Diialnist voienno-instruktorskykh misii yevropeiskykh krain i SShA v armiiakh derzhav, shcho reformuvaly zbroini syly (ostannia tretyna XIX – persha tretyna XX st.): problemy ta perspektyvy doslidzhen [Activities of military-instructional missions of European countries and the USA in the armies of states that reformed the armed forces (last third of the XIX – first third of the XX century): problems and prospects of research]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 2(18), 41–64. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-18-2> [in Ukrainian].

11. Zernetska, O. V. (2024). Pidvodni telekomunikatsiini kabeli v konteksti bezpeky Yevropeiskoho Soiuzu [Underwater telecommunication cables in the context of the European Union's security]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 2(26), 64–76. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-26-4> [in Ukrainian].

12. Falko, S. A. (2024). Diialnist yevropeiskykh viiskovykh misii v islamskykh krainakh Blyzkoho Skhodu ta Pivnichnii Afrytsi v 20–80-ti rr. XIX st. [Activities of European military missions in Islamic countries of the Middle East and North Africa in the 20s-80s of the XIX century]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 3(27), 27–66. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-27-2> [in Ukrainian].

13. Prorochenko, N. O., & Okhrimenko, M. A. (2024). Zovnishnia polityka Iranu u XXI st.: posylennia ekspansionistskykh tendentsii [Iran's foreign policy in the XXI century: strengthening expansionist tendencies]. *Problemy vesvitnoi istorii: naukovyi zhurnal – Problems of World History: A Scholarly Journal*, 4(28), 149–166. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-9> [in Ukrainian].

Ілляшенко Ю. Ю., Лисенко А. І. Інституціоналізація дослідження проблем всесвітньої історії у вимірі української історичної науки: роль Державної установи «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України»

У статті висвітлено значення інституціоналізації дослідження процесів всесвітньої історії в сучасній Україні на прикладі Державної установи «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», що є провідним академічним центром із системного та комплексного вивчення світового історичного поступу від найдавніших епох до сьогодення. Детально схарактеризовано багатогранну діяльність Інституту, що підтверджує його центральне місце в інституціоналізації всесвітньої історії у вітчизняній академічній науці. Засвідчено системність вивчення Інститутом проблем всесвітньої історії, оскільки його дослідження охоплюють величезний спектр проблем, пов'язаних з історичним розвитком європейського, азійського, африканського, північно- та південноамериканського регіонів, цивілізаційними особливостями та взаємовпливами з погляду глобалістики та трансконтинентальної взаємодії.

Зосереджено увагу на активній науково-дослідній та видавничій діяльності Інституту. Зокрема, започаткування часопису «Проблеми всесвітньої історії» створило можливість для безпосередньої координації вивчення питань всесвітньої історії в Україні. Крім того, публіку-

ються збірники наукових праць, монографії, аналітичні записки, енциклопедії, що охоплюють широкий спектр тематики світової історії. Зазначено, що Інститут є сталою платформою для підготовки наукових кадрів у сфері всесвітньої історії через функціонування спеціалізованої вченої ради, забезпечуючи відкритий доступ до дисертаційних досліджень для науковців та громадськості.

Аргументовано важливість активного впровадження Інститутом цифрових інструментів (інформативний офіційний сайт, електронну наукову бібліотеку та відеоблог на Youtube) для популяризації наукових надбань у галузі всесвітньої історії. Доведено, що Інститут не лише систематизує вивчення глобальних історичних процесів, а й активно формує інституційне середовище для розвитку наукових кадрів, забезпечує відкритість наукових даних та сприяє інтеграції української історіографії у світовий науковий простір.

Ключові слова: інституалізація, всесвітня історія, Державна установа «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України».

Iliashenko Yu. Yu., Lysenko A. I. Institutionalization of world history research in Ukrainian historical science: the role of the State Institution “Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine”

The article highlights the significance of the institutionalization of world history research in contemporary Ukraine. This process is exemplified by the State Institution “Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine”, which stands as a leading academic center for the systemic and comprehensive study of global historical development from ancient times to the present day. The multifaceted activities of the Institute are thoroughly characterized, underscoring its pivotal role in the institutionalization of world history within domestic academia. The systematic approach of the Institute in studying world history is evident, as its research encompasses a vast spectrum of issues related to the historical development of European, Asian, African, North American, and South American regions, including their civilizational peculiarities and interdependencies from the perspective of global studies and transcontinental interaction.

The authors focus on the Institute’s active research and publishing endeavors. Notably, the establishment of the journal «Problems of World History» has created opportunities for direct coordination of world history studies in Ukraine. Furthermore, the Institute publishes collections of scholarly works, monographs, analytical notes, and encyclopedias, covering a wide range of global historical topics.

It is emphasized that the Institute serves as a stable platform for training academic staff in the field of world history through the functioning of a specialized academic council. This ensures open access to dissertation research for scholars and the public. The article also argues for the importance of the Institute’s active implementation of digital tools (an informative official website, an electronic scholarly library, and a YouTube videoblog) to promote academic achievements in world history.

It is confirmed that the Institute not only systematizes the study of global historical processes but also actively shapes the institutional environment for the development of academic personnel, ensures the openness of scholarly data, and contributes to the integration of Ukrainian historiography into the global academic space.

Key words: institutionalization, world history, State Institution “Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine”.

